

“Leerlingen
ervaren wat het
is om succesvol
te leren.”

Geen enkel kind zou thuis moeten zitten. Vanuit die diepe overtuiging begon basisschool De Horizon in Delft een special klasje voor vier leerlingen die op de wachtlijst stonden voor speciaal onderwijs. Dat was zo succesvol dat de aanpak flink werd uitgebreid.

Ieder kind op school

Basisschool De Horizon in Delft biedt onderwijs aan zo'n vierhonderd kinderen op twee locaties. De school staat midden in twee achterstandswijken, waar sociale uitdagingen als armoede, schulden en taalbarrières de norm zijn. Met kinderen uit 52 verschillende culturen, waaronder vluchtelingen en statushouders, heeft de school te maken met een complexe populatie. De Horizon zet sterk in op het ideaal om leerlingen binnen een reguliere setting en in de eigen wijk te houden. Zo is inclusief onderwijs als kernwaarde in het schoolbeleid verankerd. De basisschool ziet zichzelf als meer dan een school. “Het is een veilige haven waar kinderen zichzelf kunnen en mogen zijn en zich kunnen ontwikkelen, ongeacht hun achtergrond”, vertelt directeur Meint Helder.

Geen kind thuis

Vier jaar geleden stond De Horizon voor een moeilijke keuze: een viertal kinderen met ernstige gedragsproblemen en zonder passend onderwijsperspectief dreigden uit te vallen. In het speciaal onderwijs waren wachtlijsten. Meint: “Je bent zo anderhalf jaar verder en in de tussentijd komen deze kinderen thuis te zitten, vaak in een onveilige situatie bij al overbelaste ouders. Dat is het ergste wat je kunt doen en gaat in tegen mijn moreel kompas.” Een oplossing was niet direct voor handen. “Toen riep ik: we zetten deze kinderen gewoon in een groepje bij elkaar en wachten op een plekje in het speciaal onderwijs”, vervolgt Meint. “Vervolgens stapte meester Jim stapte naar voren, onze onderwijsassis-

tent en daarnaast voetbaltrainer bij Sparta. Een pedagogisch sterke meester om juist deze kinderen een veilige plek te bieden.” Zo ontwikkelde de school haar eigen traject: een tijdelijke groep voor ‘wachtenden’ onder leiding van meester Jim, waarin veel aandacht was voor sociale en emotionele veiligheid.

Deze ‘time-in’-groep bleek al snel heel succesvol. Twee van de kinderen ontwikkelden zich zo positief dat ze weer konden integreren in reguliere klassen. De twee anderen vonden met steun van school en ouders hun plek in het so. “Wij realiseerden ons toen dat veel meer kinderen baat zouden hebben bij zo’n kleine groep met veel individuele aandacht”, zegt Meint. Dus breidde De Horizon deze aanpak, nu groeigroepen genoemd, uit met ondersteuning van ervaren docenten uit het speciaal basisonderwijs.

Opmars voor verdere schoolloopbaan

In de groeigroepen krijgen maximaal tien kinderen een tijdelijke plek. Het zijn leerlingen - ook van buiten De Horizon - die belemmerd worden in hun ontwikkeling door gedrags- en/of leerproblemen. Ze stromen gedurende het schooljaar in en uit, afhankelijk van beschikbare plaatsen en hun onderwijsbehoeften. Leerlingen blijven maximaal zes tot twaalf maanden in de groeigroep, waar hun ontwikkeling- en onderwijsbehoeften worden geobserveerd en geëvalueerd. Dit vormt de basis voor een plan van aanpak dat richting geeft aan hun schoolloopbaan. Afhankelijk van hun ontwikkeling, stromen ze door naar regulier onderwijs, speciaal basisonderwijs, praktijk onderwijs of speciaal (voortgezet) onderwijs.

Belangrijk in de groepen is rust en stabiliteit. Veel van de leerlingen hebben (school)trauma, laten weerstand zien en dreigen uit te vallen. Andere kinderen hebben al langdurig geen onderwijs gehad. De eerste stap is daarom een succeservaring. “Door de eisen tijdelijk aan te passen, laten we leerlingen ervaren wat het is om succesvol te leren. Zo herontdekken ze hun vertrouwen, motivatie en interesse in het onderwijs”, vertelt Meint.

Er zijn drie groepen, apart voor onder-, midden- en bovenbouw. In de onderbouw ligt de nadruk op observatie

om te bepalen wat de meest passende onderwijs-omgeving is voor een positieve schoolloopbaan.

In de midden- en bovenbouw is de groeigroep ook een aanvulling op gedeeltelijke deelname aan de reguliere groep. Per leerling wordt bekeken welke reguliere groep het best past bij de didactische en/of sociaal-emotionele vaardigheden van de leerling. Het doel is te oefenen op sociaal en emotioneel gebied en in werkhouding, motivatie en zelfstandigheid. Die (gedeeltelijke) terugkeer naar de reguliere klas vergt zorgvuldige afweging. Ambulant begeleiders bieden extra ondersteuning om de overgang soepel te laten verlopen en de druk op reguliere leerkrachten te verlichten.

Verbinden op een integrale aanpak

De problematiek van de leerlingen in de groeigroepen is veelomvattend. Het vraagt om een bredere expertise dan die van de reguliere basisschool. Meint: “Ik ben kopjes koffie gaan drinken bij het speciaal onderwijs en de jeugdzorg. Dat leidde uiteindelijk tot een integrale aanpak met eenvoudige procedures en financieringswijzen. Ook zorgde het ervoor dat de groeigroepen nu toegankelijk zijn voor andere scholen onder ons schoolbestuur, en dat het samenwerkingsverband zorgdraagt voor een objectieve plaatsing en uitstroom.”

Samen met jeugdhulp

Eén jeugdzorgaanbieder, E25 zorg en welzijn, zet pedagogisch medewerkers, gezinsbegeleiders en een gedragswetenschapper in voor de pedagogische ondersteuning op school en voor gezinsondersteuning thuis. Samen met de leerkrachten vormen zij een multidisciplinair team. Deze integratie van jeugdhulp en onderwijs zorgt ervoor dat de leer- en gedragsproblemen van leerlingen direct en op maat aangepakt kunnen worden. De steun voor de ouders maakt dat de kinderen met meer rust naar school komen. En ouders accepteren dat hun kind soms meer baat heeft bij een andere vervolgschool dan zij voor ogen hadden.

Jacqueline Nees, beleidsadviseur van de gemeente Delft, geeft aan dat de gemeente de noodzaak van een goede samenwerking tussen onderwijs en jeugdzorg

sinds de coronaperiode steeds meer is gaan inzien. De gemeente voert daar bewust innovatief beleid op, met als doel dat de juiste zorg snel en effectief gekoppeld wordt aan de behoeften van de scholen en leerlingen. Zorgaanbieders wegen gezamenlijk af over de benodigde inzet, waarop scholen en de gemeente gezamenlijk beslissen over de juiste zorg. Zo zet Jacqueline nu vanuit de begroting Jeugd en Onderwijs in op het collectief financieren van de jeugdhulp voor de groepen. Dus zonder procedures en beschikkingen. Zij sluit aan bij de toelating die het samenwerkingsverband organiseert, waardoor de bureaucratie sterk wordt teruggebracht. De gemeente Delft zorgt er met tussentijdse evaluaties voor dat het zorgaanbod continu afgestemd blijft op de realiteit van het onderwijs en de specifieke behoeften van de leerlingen. Daarmee heeft de gemeente een meer inclusieve samenleving voor ogen.

Samenwerkingsverband

Sanne Vleeming, onderwijsadviseur binnen het samenwerkingsverband PPO Delflanden in Delft, fungeert als poortwachter voor de plaatsing van leerlingen in de groepen en monitort de continuïteit van hun begeleiding en ontwikkeling. De schoolcontactpersoon van Delft Support heeft namens de gemeente dezelfde rol. Deze afspraak is gemaakt om de toewijzing objectief te maken en is een belangrijke voorwaarde voor het verantwoorden van de financiën die het samenwerkingsverband, naast de gemeente en de school, bijdraagt. Wat Sanne betreft schuilt de kracht van de groepen in het onderwijszorgarrangement. De thuisbezoeken en trainingen van de zorgaanbieder E25 dragen bij aan gerichte ondersteuning. Deze samenwerking zorgt voor een betere toegang tot gezinnen en maakt het mogelijk om in complexere situaties effectief in te grijpen, wat in de reguliere onderwijsondersteuning niet altijd lukt. Sanne benadrukt het belang van een actieve rol voor samenwerkingsverbanden bij het realiseren van duurzame onderwijszorgarrangementen. “De groepen zijn een goede oplossing in het zoeken naar

“Kinderen thuis laten zitten, gaat in tegen mijn moreel kompas.”

passend onderwijs en de weg naar inclusief onderwijs voor kinderen”, zegt ze. “De intensieve samenwerking tussen onderwijs en zorg biedt perspectief en kan veel betekenen voor kwetsbare kinderen.”

Stapsgewijs naar inclusie

De Horizon is zodoende een proeftuin voor inclusief onderwijs. Meint: “De ervaringen met de groepen en de vragen die daaruit naar voren komen, zijn belangrijk voor de ontwikkeling voor ons als schoolteam. Hoe kunnen we ons pedagogisch en didactisch nog verder ontwikkelen, samen met partners, om een meer inclusieve school te worden?”

De school zet hiermee in op een cultuur van voortdurende reflectie en aanpassing, met als centrale vraag: Wat hebben we nodig om alle kinderen een passende plek te bieden? Zo werkt de school stap voor stap aan een inclusieve toekomst waarin geen kind zit te wachten of onnodig naar speciaal onderwijs hoeft te vertrekken. Deze aanpak toont aan hoe onderwijs en jeugdhulp effectief kunnen samenwerken aan een gedeelde missie van kansengelijkheid en continuïteit voor elk kind. ●

Auteur: Vincent Fafieanie

Adviseur NJI, redactielid
Werken aan inclusie